

Respostes als exercicis

1. Les cobles unisonants repeteixen sempre les mateixes rimes. Aquí *abbaccc*. Tenen la mateixa estructura mètrica la cançó de Bernat de Ventadorn (**text 7**) i les dues primeres estrofes de la cançó de la comtessa de Dia (**text 8**).
2. En les estrofes IV i V, Cerverí diu que fa versos i que aquesta activitat el té absolutament capficat, concentrat. En l'estrofa V es refereix explícitament a la lletra i la música (melodia) que ha compost, que diu que no pensa rectificar. Tot i que declara que ha començat la composició dormint, i que per això no usa paraules complicades, hem d'entendre que això és un recurs literari per evidenciar la seva humilitat (*captatio benevolentiae*); no ens ho hem de prendre al peu de la lletra, precisament perquè diu que no pensa rectificar res. Això vol dir que està satisfet del seu treball.
3. En l'estrofa I hi ha el servei amorós –el vassallatge amorós– i la doble dimensió de l'amor, que produeix tribulació i sofriment, però també joia (quan contempla la bellesa de la dama). És un amor adulteri, ja que hi apareixen el marit i els falsos gelosos. En l'estrofa II hi ha les virtuts cortesques que ha de tenir el trobador. Cerverí deixa clar que la dama li correspon, ja que només vol estar amb ell i li demana que torni al seu costat (mercè). En l'estrofa III apareixen uns altres personatges típics, els maldients (lausenger), i s'insisteix en la correspondència amorosa de la dama. En l'estrofa IV apareix el concepte de la mort per amor, que es repeteix en la primera tornada. En la segona tornada hi ha un altre concepte cortès important, que és el solaç, la diversió que té lloc a la cort, produïda moltes vegades per la poesia trobadoresca.
4. Els versos de la cançó de Cerverí són els últims de la primera estrofa, que fan referència a la bellesa de la dama, i els primers de la segona, en què diu que la dama sospira cordialment i el besa. La comtessa de Dia, en canvi, és molt més sensual i directa. En la seva cançó hi ha més referències al contacte físic i més elements que donen a entendre una més gran intimitat entre els dos enamorats. Al final de la primera estrofa, la comtessa confessa que viu en plany i enyor tant quan va vestida com quan és al llit, amb la qual cosa se situa en un escenari amorós ben concret. En la segona estrofa diu que voldria tenir el seu enamorat nu entre els seus braços i al seu llit, amb una expressiva metàfora (ella voldria ser el coixí d'ell). En la tercera estrofa, la comtessa de Dia és ben explícita: somnia tenir-lo al llit, en lloc del seu marit. El bes de la comtessa és molt més sensual que el de Cerverí: el primer és «amorós», amb una exclamació. Els besos de Cerverí no tenen adjectius.
5. La categoria que correspon a Cerverí és la tercera, la de l'entenedor, l'amant tolerat que pot fer cançons i algunes carícies i besos. A la comtessa de Dia, en canvi, li escau la quarta categoria, la de *drutz*, que és l'amant total.
6. Floris i Blancaflor són dos enamorats cèlebres, molt al·ludits en diverses obres de l'Edat Mitjana. Boccaccio els dedica el *Filocolo*. Floris i Blancaflor es coneixen des de petits, són criats junts i s'estimen. Però com que ell és fill d'un rei i ella és filla d'una criada (que en realitat és una reina), els pares de Floris no accepten el seu amor i els separen. Després de vint anys i de múltiples aventures, aconsegueixen casar-se i ser feliços.
7. És el mite clàssic de Narcís. Jove de gran bellesa, és insensible als requeriments amorosos de les nimfes. La que més l'estimava, Eco, es va consumir per culpa seva. Una de les seves pretendentes rebutjades el va maleir i així, un dia que es va acostar en una font per apagar-hi la set, en veure-hi la seva imatge reflectida a l'aigua, se'n va enamorar. La volia abraçar, però quan ho provava la imatge s'esvaïa. Atrapat per un amor impossible, ja no es va moure del costat de la font. Els déus el van convertir en la flor que porta el seu nom. El concepte de narcisisme prové d'aquí.
8. Hi ha trobadors de procedència social diversa: poden ser des de reis o prínceps fins a servents humils.
9. La música de la cançó de Bernat de Ventadorn és seriosa, lenta, com correspon a una cançó d'amor. Els trobadors componien les cançons amb versos i música originals. La música del sirventès de Guillem de Berguedà té ritme i és encomanadissa. Els trobadors feien la música dels sirventesos aprofitant melodies ja existents perquè això n'assegurava l'èxit.
10. Resposta oberta.

Respostes als exercicis

- Intencionalitat política (**text 1**) / Són un mirall de prínceps (**text 1**) / Comportament heroic (**text 2**) / Patriotisme, fervor monàrquic (**text 10**) / Trets de la personalitat: crueltat (**text 8**) / Document sobre la vida de l'època (**textos 2, 3, 4, 5, 7, 9, 12**) / Experiència personal, que atorga versemblança (**text 9**) / Oralitat (**textos 1, 9, 12**).
- Què us diré? / Si algú em pregunta... jo li responc / tothom qui d'ara endavant escoltarà aquest llibre.
- Text 6:** "per la gran iniquitat dels francesos que són gent molt cruel". En aquesta frase, Desclot expressa la seva pròpia opinió, que li serveix per corroborar la crueltat de l'escena que descriu. **Text 7:** "nostre Senyor, que sempre empara els humils i castiga els orgullosos". En aquesta frase, Desclot deixa clar que els humils i bons són els catalans i que els orgullosos són els francesos, que són els vençuts.
- Els almogàvers són forts i resistents i, a més a més, molt àgils i ràpids. Són forts per dues raons: perquè poden suportar grans penalitats i es poden passar dos dies sense menjar o menjar herbes i perquè van vestits austerament (amb una gonella i prou, sense protecció, unes polaines i unes avarques). A més, el text ho diu explícitament al final: "Són gent molt forta, i molt lleugera per a fugir o per a encaçar" (en aquesta mateixa frase es diu que corren molt).
- Les cròniques antigues de vegades utilitzen la Bíblia per explicar els orígens d'un regne. En canvi, en el text de Desclot, la història bíblica serveix d'exemple, d'element comparatiu. Les deu plagues d'Egipte s'expliquen en Èxode, capítols 7-10. **Càstig al Faraó perquè no deixa sortir del seu territori el poble d'Israel guiat per Moisès.** Les plagues són aquestes: l'aigua transformada en sang, les granotes, els mosquits, els tàvecs, la pesta, les úlceres, la pedregada, les llagostes, la tenebra i la mort dels primogènits. **(Voleu dir que aquesta resposta s'ajusta exactament al que demaneu en la pregunta? La frase marcada en groc, per exemple, què vol dir?)**
- El rei només diu que el seu pare i la seva mare no tenien bona relació, que el seu pare va anar a Latas mentre la seva mare era a Miravals i que Guillem d'Alcalà fa d'intermediari. En una única trobada conceben el futur rei. El rei no s'entreté gaire a parlar del seu engendrament perquè li interessa més explicar el seu naixement, que aquí no es comenta. No remarca que el rei Pere el Catòlic tenia amants a Montpeller.
- Ramon Muntaner és molt més explícit que el rei Jaume I. En primer lloc, Muntaner afirma que el naixement del rei va ser un miracle. Explica els motius del casament del rei amb Maria de Montpeller i comenta que el rei Pere té amants a Montpeller, dades que Jaume I no diu. Muntaner manté la figura del cavaller que fa d'intermediari, però ara sense donar-li nom. Aquest intermediari actua a prec dels cònsols de Montpeller. Muntaner justifica el motiu de la trobada, que és proporcionar un hereu a la Corona. El canvi més espectacular, més de novel·lista, és tota la gentada que Muntaner reuneix a la cambra. Com en el *Llibre dels fets*, amb una sola trobada conceben el futur rei.
- Muntaner parla sempre de dotze persones: dotze homes, dotze donzelles, dotze cònsols, etc. I cada un portarà un ciri a la mà. **(Voleu dir que aquesta resposta s'ajusta exactament al que demaneu en la pregunta?)**
- Els notaris prenen acta de la trobada, de l'engendrament.
- Resposta oberta.
- I després el rei se n'anà a Aragó, a la ciutat de Saragossa, que és la capital, i hi va convocar tots els barons d'Aragó i de Catalunya, i els rics homes de les ciutats; i va celebrar una cort molt solemne, i va donar grans dons a cavallers i a joglars. I es coronà rei, i va coronar madona la reina Constança, muller seva, i li va posar el pom d'or en una mà i el ceptre d'or a l'altra mà, a l'església major de Saragossa, davant de l'altar, mentre el bisbe cantava la missa. I després de la missa, el rei i la reina se n'anaren al seu palau. I es van celebrar corts durant vuit dies. I els cavallers i tot el poble van fer molt gran festa per amor del rei i de la reina; i van tenir molt gran alegria. Si algú em pregunta: "En Muntaner, quin és l'exemple de la mata de jonc?", jo li responc que la mata de jonc té aquest poder: que si tota la mata lligueu ben fort amb una corda i intenteu arrencar-la tota junta, us asseguro que ni deu homes no l'arrencaran, per més que estirin, encara que se n'hi afegissin més; en canvi, si li traieu la corda, de jonc en jonc la destrossarà tota un vailet de vuit anys, que no hi quedarà ni un jonc. El mateix passaria amb aquests tres reis: que si entre ells hi hagués cap separació o discòrdia, que Déu no ho vulgui, tingueu present que tenen un veïns tals, que plegats s'afanyarien a devastar-ho tot. Per això cal que es guardin d'un pas semblant, perquè mentre tots tres formin una única força, no els cal témer cap altra potència del món, sinó que, tal com ja he dit abans, sempre seran superiors als seus enemics.
- Resposta oberta. L'obra presenta un Muntaner ja gran que ha d'escriure la història seguint les ordres del rei, però ell es rebel·la contra l'autoritat.

Respostes als exercicis

1. Resposta oberta.
S'ha d'explicar la importància que tenen els exemples per a Ramon Llull com a manera de divulgar la seva doctrina.
2. Na Renard, la Serpent, el Lleó, l'agró, el cranc i els peixos. Hi ha dos nivells narratius: na Renard, la Serpent i el Lleó són tres animals que parlen, els protagonistes del *Llibre de les bèsties*, i que serveixen per posar de manifest les virtuts i els defectes dels humans. L'agró, el cranc i els peixos formen part de la narració de la Serpent. La Serpent és un dels consellers del rei, que és el Lleó. Na Renard és la guineu, considerada tradicionalment com a astuta, però també pèrfida. En l'exemple, l'agró és l'animal de característiques similars a na Renard.
3. S'ha d'entrar en l'apartat "Qui és Ramon Llull?" i en el bloc de la cronologia i s'han de seleccionar les dades que fan referència als viatges, dividits en dos blocs: Europa i el nord d'Àfrica.
4. La *Vida coetània* explica que, quan el beat va intentar convertir l'esclau moro al cristianisme, aquest es va revoltar i va agredir el seu amo. El càstig aplicat a un esclau rebel era la mort. El de Llull es va suïcidar a la presó mentre Llull pregava a Déu que alleugés la seva angoixa. L'anècdota il·lustra la tensió constant que acompanyava les relacions entre cristians i musulmans al segle XIII, fins i tot quan hi havia una especial predisposició a l'entesa, com era el cas de Llull.
5. Cal remarcar que Llull considerava que la poesia trobadoresca incita "a puteria" i cal relacionar aquesta idea amb la ideologia de la *fin amor*, que era un amor adulteri.
6. Començo jo, Guillem Corretger de Mallorca, aprenent en l'art de cirurgia, a traduir de llatí en romans catalanes aquesta obra de cirurgia [...]. Per això jo, veient que alguns dels cirurgians que són en la senyoria del noble en Jaume, per la gràcia de Déu rei d'Aragó, no entenen les paraules llatines, com que tots els homes d'aquestes nostres encontrades obren més tenint en compte la pràctica que la teoria, com que aquella quasi del tot la desconeixen –i això els esdevé perquè tots els llibres de cirurgia, els millors, són escrits en llatí, i, encara que ells els tinguin, emperò no poden entendre'ls completament, perquè no aprengueren tanta gramàtica (és a dir, llatí) que puguin saber el significat dels vocables llatins–, per això cauen en error o en confusió per ignorància; i així no solament la seva ignorància els fa mal a ells, sinó que és perjudicial perquè provoca la mort a molts qui desitgen ésser curats per ells de nafres o plagues o d'altres malalties a les quals el cos humanal és sotmès.
7. En ambdues faules hi ha un animal vell (un agró i un lleó) que enganya els altres i aconsegueix de menjar-se'ls sense esforç, fins que topa amb un que no es deixa entabanar (un cranc i una guineu). Tant en la faula d'Isop com en la de Llull la moralitat de la història apareix al final.
8. Resposta oberta.
La mare de Blaqueria és una dona virtuosa, que abandona els béns terrenals i es dedica a les obres de caritat. L'Aloma de Mercè Rodoreda és un personatge innocent que descobreix la faceta més dolorosa de l'amor. Segurament, Rodoreda va voler retre homenatge a l'obra de Llull, per la importància que té en la història de la literatura catalana.
9. Resposta oberta.
L'obra de Francesc Serés parteix de la segona estada de Llull al nord d'Àfrica i està ambientada en el viatge per mar de retorn a casa. Conclou amb el naufragi a les platges de prop de Pisa. Presenta Ramon Llull com un boig il·luminat, que sent veus enmig del mar.

Respostes als exercicis

1. Hi ha més homes savis, més llibres, més sermons, més bons exemples, que permeten refrenar els mals desigs. Els pares compleixen millor l'obligació de donar una bona educació als seus fills.
2. Resposta oberta. S'ha de remarcar que el text parla de sermons.
3. Primer s'estudiava gramàtica, que volia dir llatí. S'estudiaven el *trivium* i el *quadrivium* a les escoles d'arts. A les universitats s'estudiaven teologia, dret o medicina (eren les úniques facultats que hi havia). La filosofia era la disciplina central, de la qual sortien totes les altres, segons Brunetto Latini, que ho explica amb la metàfora del saber associat a la set, de llarga tradició literària (el *Banquet* de Plató; al segle XV, per exemple, el marquès de Santillana va dir que "la poesia es el cibo del alma").
4. Les pràctiques sexuals considerades pecaminoses, que devia conèixer gràcies a la confessió. Les relacions sexuals que devien mantenir els membres del clergat.
5. Les exclamacions: Ooh traïdores!, hu hu hu, ahh!, Aai!
Les apostrofacions: Bona gent.
Les gesticulacions: com s'ajup i imita la veu del primer dimoni i després del segon en el **text 10**.
Les expressions aproximatives, com quan parla dels milers de dimonis que hi ha i diu "més o menys" (**text 11**).
6. L'estructura elaborada es veu en l'ordenació, ben pautaada: primer, en segon lloc, tercerament, quartament (**text 6**). I també es pot veure el rigor intel·lectual de Vicent Ferrer en la citació bíblica de l'*Apocalipsi*, en el **text 11**.
L'element realista és el fet de fer parlar directament els infants morts des de l'infern, amb la qual cosa havia d'apel·lar per força als sentiments de la "bona gent" que escoltava el sermó (**text 6**). Un altre element realista és la descripció de com l'ànima del pecador és arrossegada a l'infern, amb una cadena lligada al coll (**text 11**). Vicent Ferrer sap implicar emocionalment el seu auditori, a la qual cosa contribueix també l'ús d'exclamacions, la gesticulació, etc.
7. Resposta oberta.
S'ha de remarcar que en el text apareixen esmentats tres defectes de les dones: mirar per la finestra, ballar i mirar els ulls dels homes (Eiximenis els recomana que mirin sempre a terra en senyal d'obediència i humilitat).
8. La relació del **text 9** amb el **text 1** és que en el segon queda molt clar que l'objectiu dels pares en proporcionar una bona educació als seus fills és treballar pel bé de la cosa pública, de la ciutat, de les institucions polítiques. (Voleu dir que aquesta explicació respon la pregunta? Només feu referència a un text (el segon). I quan dieu el segon, us referiu al text 1 o al 9?) Quant a la relació amb la situació política actual, és resposta oberta.
9. Resposta oberta.
S'han de deixar clares dues idees: la influència que tenen els coneixements que transmeten en totes les manifestacions culturals, incloent-hi la literatura, i l'ús que fan de tècniques literàries (expressivitat, onomatopeies, llenguatge col·loquial, ús d'exemples, realisme de les descripcions, etc.).
10. Text 10:
Ara, bona gent, d'aquesta manera són vençuts molts homes. Per exemple, molts són els qui volen guardar l'ànima, que és castell, i tenen cura de no pecar de supèrbia, sinó que es lliuren a la humilitat, que no volen oposar-se a res. I diu el diable: "Jo us prendré". Arriba el diable: "I jo us faré caure". Així com amb la monja forçada que no va voler trencar el vot de silenci, vegeu com va caure i va ser pres el castell, això és, l'ànima. I li va passar així: que va fer vot de mantenir silenci, i va succeir que un home la forçava, i per no trencar el vot de silenci, no va dir res, ni va parlar, sinó que feia un "hu, hu". I això va arribar a coneixement de l'abadessa, i la va renyar perquè no havia dit res; i aquesta va dir que no va gosar per mantenir el vot de silenci. Vet aquí com va pecar.

Text 12:

Així, aquí has de saber i advertir alguns punts. El primer és que nostre senyor Déu (segons que escriu Estrabó, *Sobre el Gènesi*) va formar i crear en el començament del món quatre coses alhora, això és la matèria gran, de la qual va formar i va fer les altres coses en els dies següents. Segonament, va fer llavors

mateix el temps, que se sostenia mitjançant un núvol lluminós que es movia i envoltava la dita matèria (així com ara fa el sol a la terra) i feia el dia i la nit. La tercera cosa que va crear va ser el cel imperi, així com al principal fonament de tot el món, ja que més enllà d'aquell no hi ha res més i totes les altres coses creades són dins d'aquell. La quarta cosa va ser la natura angèlica, de la qual diu Estrabó que va omplir tot l'esmentat cel imperi, per la qual cosa apareix la dignitat angelical, ja que no estigué així vilment engendrada com ho som nosaltres, sinó que ha estat creada per la sola paraula de Déu. [...]

11. El segon punt és que tan bon punt els àngels van ser creats, tot seguit van ser ordenats per ordes i jerarquies (així com més amunt ja és dit, en el segon tractat d'aquest llibre), així que encara que ells siguin tots d'una espècie per mantenir en ells major unitat i conformitat, emperò hi ha entre ells gran diferència, tant natural com per gràcia i per dignitat.

Respostes als exercicis

1. El tema, que apareix en els versos 1-3. La invitació a resar l'Ave Maria, que es troba en l'inici de tots els sermons. Després ja es desenvolupa el contingut del sermó.
2. Resposta oberta. Però el més cínic segurament és l'últim, "consciència no hajats, / si volets viure".
3. "Jo estava esbalaït", "No tremolis, no, i no et deixis pertorbar", "espant", "veu tremolosa".
L'aparició de la dona l'espanta perquè entén que prové de l'altre món, com indica la citació de l'*Eneida* de Virgili.
4. Per manifestar la seva admiració pels autors llatins clàssics.
5. A la molt honorable i honesta senyora madona Isabel de Guimerà, Bernat Metge, salut i reverència de súbdit. A mi, buscant entre els llibres dels filòsofs i poetes alguna cosa amb la qual pogués complaure les dones virtuoses, em va venir a les mans l'altre dia una història que recita Petrarca, poeta llorejat, en les obres del qual jo tinc singular afeció. I com que l'esmentada història està fundada en virtuts de paciència, obediència i amor conjugal, i a mi m'és cert que, entre les altres virtuts, vós, senyora, esteu dotada d'aquestes singularment, per això he deliberat de traduir a la llengua moderna l'esmentada història, i d'enviar-vos-la perquè vós i les altres dones virtuoses prengueu exemple de les coses en aquella contingudes (no perquè jo em pensí que vosaltres estigueu necessitades d'aquesta doctrina, car sense ella sou prou pacients i virtuoses, sinó perquè sentint la present història, sigueu més ardents a seguir les esmentades virtuts, car diu el mestre d'amor, Ovidi, en les obres del qual en temps que jo estimava em solia molt delitar, que al cavall lleuger, quan corre no li fa mal si hom li dona alguna esperonada), i us suplica que la present història vulgueu benigneament oir, i en les adversitats, les quals ningú en aquesta present vida no pot esquivar, quan sigui el moment, recordar-vos bé d'aquella, perquè millor i més pacientment pugueu aquelles sofrir, de les quals Déu us vulgui preservar per la seva mercè.
6. Perquè parla de les virtuts de la paciència, l'obediència i l'amor conjugal, que són clarament femenines.
7. El primer paràgraf consta d'una sola frase, amb abundància d'incisos i oracions subordinades. La frase principal podria ser aquesta: "Poc temps ha passat que estant en la presó... un divendres entorn mija nit... me vénc fort gran desig de dormir... passegé un poc".
Hi ha exemples de verb al final de la frase: "segons que després clarament a llur vergonya s'és demostrat".
Hi ha gerundis convertits en adjectiu, acabats en plural: *famejants*.
Hi ha cultismes: *iniquitat*.
8. "no per demèrits que mos perseguidors e envejosos sabessen contra mi, segons que després clarament a llur vergonya s'és demostrat, mas per sola iniquitat que m'havien, o per ventura per algun secret juí de Déu".

9.

<i>Secretum</i>	<i>Lo somni</i>
El protagonista està meditant sobre la mort.	El protagonista està estudiant.
L'aparició se li presenta quan ell està despert i inquiet.	S'adorm com els malalts i famejants, és a dir, alterat.
Veu una llum extraordinària.	Veu un home de mitjana estatura, dos homes més i falcons, astors i gossos que criden.
Té por.	Té por.
L'aparició li parla i li diu que no temi.	L'aparició li parla i li diu que no temi.

10. El de la rota és Orfeu i l'altre, que és cec, l'endeví Tirèsies. Els falcons, astors i gossos que criden representen l'afecció del rei per la cacera, que va ser un dels seus pecats.
11. Bernat dubta de la veracitat de l'aparició, dubta que els esperits puguin parlar i que tinguin una fi distinta de la del cos humà. Compara els éssers humans amb els animals amb referències escolàstiques. Limita el coneixement a les dades proporcionades exclusivament pels sentits, com es pot deduir de la tercera frase. Les tres frases: "hòmens morts no parlen", "No em par que l'espirt sia res après la mort", "Ço que veig crec, e del pus no cur".
Una altra idea epicúria que circula pel llibre, en aquest cas pel segon, és l'existència de l'infern. Els epicuris la neguen. Orfeu, en canvi, la demostra.
12. Resposta oberta. Han de posar exemples de la seva lascívia, criticada ja per Juvenal en la sàtira VI.

Respostes als exercicis

1. **Activitats pròpies de la seva condició social:** va anar a la guerra en diverses ocasions, a partir de 1420, any en què va ser adobat cavaller. Va participar en la primera campanya italiana d'Alfons el Magnànim juntament amb altres poetes com Andreu Febrer i Jordi de Sant Jordi, va combatre a les illes de Sardenya i Còrsega entre el 1420 i el 1421. Va participar en l'infructuós setge de Bonifacio. Va participar en la conquesta de l'illa dels Quèrquens el 1424. Una altra activitat pròpia de la seva condició social és el conreu de la poesia.

Conflictes amb la justícia i el poder: el 1425 la reina Maria de Castella, esposa del Magnànim, mana que es busqui i es torni a casa seva un jovenet que, juntament amb d'altres, havia fugit amb Ausiàs i es trobava, segons el document, «en vies de perdició». Aquest document ha permès a la crítica especular sobre les tendències homosexuals de March, però no hi ha fonament sòlid per a tal acusació. Quan l'infant Joan d'Aragó, germà d'Alfons el Magnànim i futur Joan I, era duc de Gandia (1433), March hi va tenir conflictes, que es van acabar quan el ducat va passar a mans de Carles, fill de Joan i príncep de Viana (1439). Va tenir conflictes amb Galceran Martorell (1437-1439), el germà de Joanot, amb motiu del casament del poeta amb Isabel Martorell. El casament no se celebrava perquè March temia no cobrar el dot que li havien promès. Poc abans de morir, el 1457 i 1458, March es va implicar en el contenciós que hi havia entre un seu fill bastard i Francesc de Vilanova. Saltant-se la legislació dels Furs de València, March es va enfrontar violentament amb Francesc de Vilanova, per la qual cosa va ser empresonat. La reina Maria li va commutar la pena de presó per la d'arrest domiciliari. També va tenir conflictes diverses vegades per l'exercici de la justícia amb els seus vassalls: en una ocasió va fer tallar la mà a un esclau. Aquests conflictes amb la justícia –la no-acceptació de les lleis i la preferència per les solucions derivades de l'aplicació del codi cavalleresc– són una mostra de la no-adaptació de la petita noblesa als nous temps i costums. Joanot Martorell segueix un camí similar.

Introducció de millores econòmiques a les seves terres: als anys trenta va millorar-ne la productivitat amb la introducció del cultiu de la canya de sucre. El 1457 va fer construir una important sèquia –que encara avui porta el seu nom– per millorar-ne el conreu.

2. D'una banda, hi ha expressions que fan referència a l'intel·lecte de la dama: «sàvies e bones», «havent en si tan gran coneixement / que res no-l fall que tota no es conega» (és a dir, que es coneix perfectament a si mateixa), «past d'entenents és són enteniment», «vostre seny regeix / subtilitats que l'entendre us nodreix», «tot hom entenent ha / e ocupat se troba en vós entendre». De l'altra, hi ha expressions que fan referència a la inoperància del desig sexual tant d'ella com d'ell: «del bell cos, sens colpa el moviment», «lo desig del cos no es pot estendre / a lleig voler, ans com a mort està».
3. Coblà de vuit versos decasíl·labs amb cesura masculina en la quarta síl·laba, que és la mètrica característica de March. Combinació de rimes masculines («deports») i femenines («festes»), abba cddc.

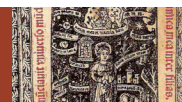
Al·literació de sibilants (*s, ss*) i vibrants (*r, rr*) que potencien l'ambient alegre de les festes dels primers quatre versos i l'ambient fosc i tètric dels morts, els sepulcres, les ànimes i els inferns dels quatre següents.

4. Resposta oberta.
S'ha de remarcar que la imatge de Sèneca és al darrere del «lloc escur» del quart vers del poema de March. S'ha d'explicar la importància de la tristesa en el poema i en la teoria amorosa de March i, també, la utilització de les tragèdies de Sèneca com a font del discurs tràgic que elabora March.
5. Resposta oberta.
S'espera que es compari el rostre, el gest i la veu de la mort i de la vida, que són presentades amb els atributs intercanviats perquè la perspectiva és la de l'enamorat amb tendències suïcides per culpa del sofriment d'amor. Es pot relacionar amb la teoria mèdica exposada en el text 2.
6. El poeta veu que s'aixequen dos vents contraris al seu rumb, el mestral (del nord-oest) i el ponent (de l'oest). Cal que dos vents contraris als primers permetin la navegació de l'embarcació, el xaloc (del sud-est) i el llevant (de l'est), i que dos vents col·laterals o «amics» desfacin l'equilibri a favor seu, el gregal (del nord-est) i el migjorn (del sud), cosa que es produirà només si la tramuntana (del nord) bufa també a favor seu.

7. Resposta model:

Passat – «el temps passat me té l'imaginar, que altre bé no hi habita» – «aquell passat en mi és lo millor» – «el passat, que és no res e finit» – «com del passat plaer me cové eixir» – «qui los passats plaers li renovella, / sí que el passat present li fa tornar»	Present – «del temps present no em trobe amador» – «sí que el passat present li fa tornar»
Record delitós – «Així com cell qui en lo somni es delita / e son delit de foll pensament bé» – «D'aquest pensar me sojorn e em delit» – «Plagués a Déu que mon pensar fos mort / e que passàs ma vida en dorment!» – «Las! Mon delit dolor se converteix; / dobla's l'afany après d'un poc repòs,»	Dolor de la realitat present – «sabent de cert que en ses mans [del dolor] he de jaure» – «mas, quan lo perd, s'esforça ma dolor» – «malament viu qui té lo pensament / per enemic, fent-li d'enuigs report» – «fora millor ma dolor soferir»

Joan Roís de Corella, Jaume Roig i Isabel de Villena

Respostes als exercicis

1. Del mal que pas no puc guarir, [...] que ja no us plau / que jo per vós haja morir. / Si muir per vós [...] e no es pot fer que no ploreu / la trista mort / d'aquell que ara no voleu; [...] que el mal que pas no em pot jaquir, [...] que jo per vós haja morir.

2. Resposta oberta.

S'espera un resum ben fet de cada una de les històries, que ressalti els aspectes tràgics de cadascuna i que parli de la compassió que les desgràcies provoquen en el públic. La compassió ja és un objectiu de les tragèdies definit per Aristòtil.

La història de Leandre i Hero té diferències en Ovidi i en Corella. Les principals són que en Ovidi Hero és una sacerdotessa d'Afrodita, que viu a la costa de l'Hel·lespont i que està enamorada de Leandre, que viu a l'altra banda del mar. Cada nit Leandre passa nedant l'estret per visitar-la i ella encén una torxa dalt d'una torre per guiar-lo. Una nit el vent apaga la torxa i Leandre s'ofega. Ella se suïcida saltant des de la torre en descobrir el seu cos a la platja. En Corella no és sacerdotessa i al final se suïcida llançant-se al damunt de la daga de Leandre.

3. La trista donzella, desesperançada, adolorida, trencà els seus cabells i les vestidures juntament amb la pell del pit i de la cara. I baixant de la torre per aquella porta secreta per on Leandre solia entrar, anà cap al cos mort, banyat i fred, d'aquell qui, amb inefable delit, esperava veure viu. I estesa sobre el cos, besava la boca freda i mesclava les seves llàgrimes calentes amb l'aigua de la mar amarga; i volia parlar, i no podia ni sabia dir tristes paraules adequades a tant de dolor; i amb les mans, que li tremolaven, obria els ulls de Leandre, els quals besava primer amb la boca i després els omplia d'abundoses llàgrimes amb els ulls, i semblava que Leandre, bo i mort, plorava i es planyia pel dolor de la seva Hero viva.

[...] Els peixos i els ocells, nedant per l'aigua i volant, arribaven als funerals de Leandre a la riba i, ajuntant les seves veus amb la d'Hero desconsolada, planyien la mort del seu hoste. Però sobre totes les veus, plorant sang (perquè l'aigua de les llàgrimes ja la tenia gastada), aquella es lamentava, estesa sobre el cos, aquella que, sola, perdia aquell qui per ella havia perdut la vida en les aigües del mar. I amb paraules que ni les pedres fogueres, ni els diamants ni l'acer no podrien trencar, plorava lamentant-se en semblant estil:

—Oh, Leandre, per mi el més dissortat de tots! I per mi en les aigües mort, tu que vivies només per mi en la terra! Quin plany sobre el teu cos, mirant-te a tu que has mort per mi, puc fer dignament jo, que encara sóc viva?

[...] I tu, Leandre, perdona si no celebro les teves exèquies més llargues, però és que a la meua boca li falla la veu i als meus ulls, l'aigua i la sang, amb les quals plorant més llargament la teua mort lamenti. I si així morint expiro, no podré escalfar ni untar el teu cos amb els ungüents que li preparo. Així doncs, serà millor que morint per tu i sobre teu, netejant i escalfant el teu cos ja fred amb la meua sang, l'unti i l'embalsami; i que amb aquelles teles que tenia preparades per eixugar-te a tu viu, la meua dida, la qual a tu, no menys que a mi, estimava, ens amortalli i embeni a tots dos abraçats, com si fóssim un sol cos, i en un sepulcre tan estret ens tanqui que mesclats els nostres ossos al final es converteixin en una única pols. I que en lletres gregues, escrigui esculpit aquest epitafi sobre la nostra tomba:

Amor cruel, que els has unit en vida,
i, amb gran dolor, el viure els has fet perdre,
després de la mort tanca'ls en el sepulcre.

Encara dient aquestes paraules, acompanyades de grans plors, Hero va treure la daga de la baina que sostenia la corretja de Leandre mort. I va posar el pom sobre el cor de Leandre i contra el seu la punta i, llançant el cos amb esforç d'amor cruel sobre el d'ell, expirà la dissortada Hero, entre els braços d'aquell mort per qui ella moria.

4. Frases llargues amb incisos, l'ús del gerundi com si fos un participi de present, el lèxic culte, el verb al final de la frase.
5. No distingeixen la veritat de la mentida, defensen opinions sense escoltar ningú, actuen només per presumir, són mentideres, inestables, fingidores, no accepten que les corregeixin, disculpen els vicis propis però no els dels altres, no diuen mai el que volen, però ho volen tot.

6. Resposta oberta.

7. Resposta oberta.

En l'obra de Francesc Serés, Jaume Roig és presentat com un metge vell i acabat, enganyat pel seu fill i per les seves filles. La maldat, doncs, no solament està en mans de les dones.

8. Resposta oberta.

Del text de Christine de Pizan s'ha de remarcar que critica els clergues perquè l'antifeminisme té una manifestació molt palpable en la Bíblia.

9. Resposta oberta.

El fragment clau del text que mostra l'actitud comprensiva d'Isabel de Villena amb Maria Magdalena és aquest:

I la gent menuda, que comunament s'adelita en dir mal de les grans dones per poca cosa que vegi, parlaven tan llargament d'aquesta senyora, qui havia nom Maria Magdalena, que ja entre lo poble no la nomenaven sinó «la dona pecadora».

Pel que fa a la sintaxi, s'ha d'observar que les frases són aquí senzilles, amb abundància de juxtaposicions i copulatives.

Respostes als exercicis

- S'han de remarcar els aspectes següents: que les primeres narracions en llengua romànica són escrites en vers i que són traduccions d'obres llatines, com el *Roman d'Eneas*, el *Roman de Troie*, etc.

Després apareixen les obres de Chrétien de Troyes i de Maria de França, a la segona meitat del segle XII, que són també en vers. En les novel·les de Chrétien, escrites en novel·les rimades, hi ha sempre una estructura similar, que és l'aventura, la recerca que fa un cavaller d'una dama o d'un objecte desaparegut i de gran valor. El cavaller ha de superar aventures guerres, barrejades amb una trama amorosa.

Amb el pas del temps, al segle XIII apareix la prosa. Les novel·les són ja més llargues i complicades i es creen els cicles novel·lístics. Cal tenir en compte que l'aparició de la prosa és possible gràcies a la incorporació d'un nou invent: el paper. Abans, els copistes i els escriptors feien servir tauletes de cera per escriure (o pergamí, que era molt car). Aquestes tauletes no eren gaire fàcils de transportar i obligaven a escriure una història relativament curta. Amb l'aparició del paper, en canvi, un escriptor podia tornar enrere amb facilitat per repassar el que havia escrit. Podia, per tant, complicar i allargar la trama tan com volgués.
- Resposta oberta.

S'ha de parlar del torneig i les justes, les armes ofensives i les defensives, el pes de l'armadura, la llança o l'espasa, la importància del cavall, els perills de la cavalleria, els vots cavallerescos, etc.
- És un amor secret que no és deshonest. A més a més, segueix un costum: «si per ventura ella amàs secretament algun valeros jove, puis que algun no se n'apercebés no seria deshonestat, e que ja havia esdevengut a més de mil altres».

És un amor que comença pels ulls: «E així donà llicència als ulls que mirassen bé tots aquells qui eren en casa de son frare».

Es fixa en la noblesa de cor, de comportament, del cavaller, no en la condició social. I el cavaller té les virtuts cortesques que es demanen, ja que és jove, savi, gentil: «E no havent esguard a claredat de sang ne a multitud de riqueses, entre els altres li plagué molt Curial, car veent-lo molt gentil de la persona, e assats gentil de cor, e molt savi segons la sua edat, pensà que seria valent home si hagués ab què».

La dama protegeix el seu vassall, que li deu obediència. L'habilitat de parlar, el fet de ser un bon conversador, és una de les característiques essencials del cavaller: «Per què imaginà avançar-lo, e d'aquí avant començà'l-se a acostar, e cridava'l sovent e parlava ab ell molt volenterosament».
- Resposta oberta.

De la relació sexual entre Estefania i Diafebus s'ha de remarcar la violència i l'acompliment de l'acte amorós: «Ai, senyor, que em feu mal! Compadiu-vos una mica de mi i no em vulgueu matar del tot.» I ella prenia el llençol i se'l posava a la boca i l'estrenyia fort amb les dents per no cridar. «Trista, què faré? El dolor em força a cridar i, segons que veig, heu decidit de matar-me.» Llavors el conestable li tancà la boca. «Vés-te'n, cruel amb poca amor, que no tens pietat ni misericòrdia de les donzelles fins que els has violat la castedat».

De Tirant i Carmesina, s'ha d'apuntar l'erotisme i el fracàs del coit: «Tirant us tenia en els seus braços i us portava per la cambra besant-vos molt sovint. I vostra altesa que li deia: "Deixa'm, Tirant, deixa'm!"». «Després, en visió, vaig veure com ell us besava molt sovint, us desfèu la clotxeta dels pits, i com us besava amb molta pressa les mamelles. I quan us hagué ben besada, us volia posar la mà davall la falda per cercar-vos les puces». Tot i que en aquesta relació també hi ha metàfores cavalleresques, del món de la guerra: «I Tirant suplicava l'altesa vostra que li concedissiu la gràcia d'alliberar-lo del jurament, perquè pogués obtenir el triomf victoriós que desitjava, així com l'havia obtingut el seu cosí. Però la vostra excel·lència no ho volgué i sortíreu victoriosa de la batalla».

Pel que fa a Plaerdemavida, s'ha de remarcar la destresa narrativa de Martorell en fer que sigui ella la que expliqui el que passa mitjançant una ficció. S'ha de remarcar l'excitació de Plaerdemavida, que s'ha de mullar de la calor que li agafa.
- Resposta oberta.

Ha de quedar clar que el somni del *Tirant* és un element de tècnica narrativa. I, a més, és una mentida que tothom comparteix: els personatges i el públic de la novel·la. El somni de Lo somni és un recurs literari, de llarga tradició i relacionat amb la literatura consolatòria, que permet comunicar-se amb personatges del més enllà que han d'il·luminar la vida dels que somnien.
- Augmenta la calor. Els cavallers són braus i ardis i ben armats, i així ferien sense pietat i colpejaven sense perdó, i no eren pas escassos, ans tothom repartia generosament tota la seva força sobre els enemics. Ja els cavalls caminaven per entre la sang i passaven per sobre els cossos morts, dels quals n'hi havia tants que els

peus no tocaven a terra. Els cristians, que eren de diverses nacions, per rivalitat els uns dels altres feien coses que no es poden dir ni escriure. I bé els calia, perquè els turcs combatien tan valentament que, si no fos l'abraonat esforç dels cristians, fa estona que els haurien vençuts.

Quan van arribar a Curial els escoltes i van informar que tots els turcs eren en la batalla i que no hi havia cap emboscada, llavors Curial, que s'havia reservat vuit mil homes d'armes que encara no havien entrat en batalla, se n'hi va i els mou en so de victòria i els encoratja a actuar bé. El desenllaç de la batalla era incert quan aquell cavaller, o millor dit, llamp de la cavalleria, va entrar amb aquells vuit mil homes frescos enmig dels enemics i, avançant amb cos rabent amb tota aquella tropa, allà on veu les banderes del soldà fereix enmig i al gran crit de «Senyor sant Jordi! Ara és el moment que ens envieu el vostre socors!», derroquen aquelles banderes, els passen pel damunt, esqueixen, rompen i desfan aquella multitud serrada de turcs. Llavors veuríeu caure cossos sens ànima, volar a terra peus i mans tallats, esbardellar caps, especejar pulmons i fetges, gemecs i crits. I el brogit de les armes i del ferir era tan gran que no se sentien el cel i la terra.

He llegit en Tit Livi la victòria que Anníbal obtingué dels romans i després la que Escipió va obtenir dels africans i, així mateix, la de Catilina, i igualment la de Juli Cèsar i Pompeu, però jo crec que si ell hagués conegut aquesta, no hauria relatat aquelles altres com les més grans. Aquests no combatien per domini, sinó per la fe de Jesucrist, ardent en els cors dels cristians. Aquí no combatien solament els cossos, sinó els cossos i les ànimes conjuntament i tothom batallava en defensa de la seva religió.

7. El fragment més descriptiu és aquest: «Llavors veuríeu caure cossos sens ànima, volar a terra peus i mans tallats, esbardellar caps, especejar pulmons i fetges, gemecs i crits. I el brogit de les armes i del ferir era tan gran que no se sentien el cel i la terra». S'ha de relacionar amb els cavalls morts i nafrats i els mil caps segats del poema de Bertran de Born. Els elements clàssics són Plutó —el déu dels inferns de la mitologia grega—, l'historiador Tit Livi i els personatges històrics Anníbal, Escipió, Catilina, Juli Cèsar i Pompeu. L'anònim pretén dotar de la mateixa significativitat històrica el personatge de ficció de Curial, en narrar la seva vida. És el mateix objectiu que manifesta Martorell en el pròleg del *Tirant* quan cita Ciceró: els cavallers antics, gloriosos i virtuosos, tenen fama perquè els poetes i historiadors han escrit les seves vides, que serveixen de model als del futur. Per això ell explica la història de Tirant lo Blanc. L'expressió que remet directament a les cròniques és «Què us diré?», tan usada per Ramon Muntaner.

8. Resposta oberta.

9. *Tirant*:

E cobrat lo record, no tardà sobre lo cos mort la ja quasi morta senyora llançar-se e la boca freda besar de Tirant; rompé los seus cabells, les vestidures ensems ab lo cuiro dels pits i de la cara, la trista sobre totes les altres adolorida; i estesa sobre lo cos, besant la boca freda, mesclava les seus llàgremes calentes ab les fredes de Tirant. E volent pronunciar no podia ni sabia tristes paraules a tanta dolor conformes. I ab les mans tremolant, los ulls de Tirant obria, los quals primer ab la boca, après ab los seus ulls besant, així d'abundants llàgremes omplia, que semblava Tirant, encara mort, plorant la dolor de la sua Carmesina viva, planyent deplorava. E sobre totes plorant sang, que d'aigua les llàgremes ja tenia despeses, lamentava sobre lo cos aquella que sola perdia, aquell qui per ella havia perdut la vida, e ab paraules que les pedrenyeres, los diamants e l'acer bastarien a rompre, en semblant estil planyent deplorava.

[...] E sobre la tomba [de Tirant i Carmesina], ab lletres d'or estaven esculpits aquests tres versos:

Amor cruel, qui els ha units en vida,
i, ab greu dolor, lo viure els ha fet perdre,
après la mort los tanque en lo sepulcre.

La història de Leander i Hero

Rompé los seus cabells, les vestidures ensems ab lo cuiro dels pits e de la cara, la trista sobre totes les altres adolorada e, [...], iqué al cos mort, banyat i fred [...]. I estesa sobre lo cos, besant la boca freda, mesclava les seues llàgrimes calentes ab l'aigua de la mar amarga; e volent pronunciar, no podia ni sabia tristes paraules a tanta dolor conformes; i ab les mans tremolant los ulls de Leànder obria, los quals primer ab la boca i après ab los ulls besant així d'abundoses llàgrimes omplia, que semblava Leànder, encara mort, plorant la dolor de la seua Hero viva, planyent deplorava. [...] Mes sobre totes plorant sang (que d'aigua les llàgrimes ja tenia despeses) lamentava, estesa sobre lo cos, aquella que, sola, perdia aquell qui per ella en les aigües havia perdut la vida. E ab paraules que les pedrenyeres, los diamants, l'acer bastarien a rompre, en semblant estil planyent deplorava:

I en lletres gregues, sobre la nostra tomba semblant epitafi esculpit escriva:

Amor cruel, qui els ha units en vida,
i, ab gran dolor, lo viure els has fet perdre,
après la mort los tanca en lo sepulcre.

L'element narratiu absent del *Tirant* són els peixos, que comparteixen el dolor d'Hero, ja que l'escenari diferent obliga Martorell a suprimir-los.

10. Cervantes remarca que el *Tirant* és una novel·la divertida quan diu que és «un tesoro de contento y una mina de pasatiempos». Insisteix en la mateixa idea quan ressalta «las agudezas de Placerdemivida», cosa que fa pensar, també, en l'estil àgil i col·loquial dels diàlegs d'aquest personatge i d'altres..

Tirant lo Blanc, Curial e Güelfa

Respostes als exercicis

1. Resposta oberta.

Estefania de Requesens parla sobretot de la seva vida quotidiana a la cort de l'emperador Carles V, rei de Castella i d'Aragó. En aquest fragment comunica a la seva mare la seva intuïció que està embarassada i que, pels símptomes que té, sembla que d'una nena, li explica que la salut del seu marit i del seu fill Lluïset són bones i li comenta els progressos educatius del nen, basats en el catecisme.

Els fragments de les cartes evidencien la situació lingüística de la noblesa catalana: viuen a Castella i es troben en un context on han de defensar Catalunya. A poc a poc, l'aristocràcia s'anirà castellanitzant a la cort, cosa que, de costat amb el predomini del castellà en la impremta, contribuirà que els escriptors de l'antiga Corona d'Aragó es decantin pel castellà en les seves obres.

2. És un «ésser prudent, just, sociable, humà, benigne, solidari», qualitats que són les que defineixen un home tal com l'entenien els humanistes. Aquest home ha de ser obedient i ha d'exercir el poder, segons les circumstàncies, i, sobretot, ha de potenciar «els costums i utilitats públics», ha d'actuar sempre «compromès amb la seva ciutat i solidari».

3. El valencià és don Pedro, com es desprèn de la seva primera intervenció, quan es manifesta d'acord amb l'ús excessiu que es fa del castellà a Barcelona i apunta que encara és més exagerat a València. Aquest fet es pot relacionar amb la situació actual.

Les idees reformistes del passatge són clares: Lúcio defensa que l'Església ha de viure més pobrament, tal com postulaven Erasme i Luter.

4. Un dia, en un terrat, la bella Flora pentinava els seus cabells, negres com d'atzabeja finíssima, als quals envegen els cabells rossos com l'or fi; enmig dels cabells es descobria el coll, blanc com de neu pura perquè, per contrast amb la negror intensa dels cabells, en destacava més la blancor. La mà que sostenia la pinta era blanca com el vori de la mateixa pinta, de manera que semblaven una sola peça. Jo contemplava de lluny atònit el dolç combat que sostenien amb extrema gràcia el negre (dels cabells) i el blanc (del coll, la pinta i la mà), tant que, enamorat, el cor se m'alterava i, tement que s'esdevingués alguna gran desgràcia (pel combat), em venien ganes d'acordar-los una treva.

5. En els quartets expositius hi ha la descripció minuciosa de la imatge de la dama, amb un dinamisme plàstic notable. En els tercets conclusius hi ha la sensació que provoca en el jo poètic la contemplació de Flora, amb una metàfora bèl·lica inclosa, que evidencia la tensió: «dolç combat» que «aquestos dos contraris mantenen», «temerós d'alguna gran desgràcia» el jo poètic té ganes de declarar una treva entre tots dos. El combat ve matisat per l'adjectiu «dolç», que li atorga característiques positives que són accentuades per l'«extremada gràcia» amb què cabells, pinta i mà lluiten.

El contrast barroc entre la llum i la foscor és evident en les múltiples referències al blanc i l'única que hi ha al negre en els dos quartets que descriuen la dama. Blanc = pinta de marfil, or fi, pura neu, coll, mà, blanqueja. Negre = atzabeja. Les referències al blanc són directes i també induïdes (marfil, coll, mà, pinta); l'única referència al negre, suavitzada amb l'adjectiu superlatiu «finíssima», és tan impactant que omple el sonet de color fosc.

La situació hiperbòlica és evident: la importància exagerada que es dona al fet de pentinar-se. I observem, també, com Flora està situada en un terrat, que és un escenari ciutadà i burgès, allunyat del tot d'un indret bucòlic o paradisiac.

6. Amb la repetició de l'adverbi «Ara» al començament de les tres primeres estrofes, el lector és convidat a mirar el fons d'una cova (primer quartet), el cel brillant de la llum del sol (segon quartet), a viatjar a la terra freda o calorosa (primer tercet), a endinsar-se al mar o a quedar-se a terra (segon tercet). Faci el que faci i es bellugui per on es bellugui, «sempre, pio lector, seràs un ase», cosa que és un insult provocador i enginyós que pretenia divertir el lector.

El poeta s'expressa amb el contrast de llums i ombres i amb els jocs d'oposicions i contraris, característics del Barroc.

7. Per exemple, les expressions que utilitza el déu «estic fet un portuguès / salamandra, mariposa, / gira-sol, fènix i rosa, / i tres-centes coses més!», sobretot per la repetició de la xifra hiperbòlica com si fos un refrany. O quan exclama que està posseït per l'amor i diu que la bellesa de la dama li fa encendre «cervell, cor, tripes i

freixura», enumeració que barreja indrets del cos on tradicionalment s'ha situat l'amor (el cervell i el cor) amb vísceres absolutament vulgars (tripes, freixura). O quan diu a Venus que veurà el seu ardor al llit, cosa que evidencia que s'està parlant més de sexe que no pas d'amor.

8. Resposta oberta.

Ha de quedar clar que tant Corella com Roig i Fontanella tenen una visió negativa de l'amor, entès com una passió que fa perdre la capacitat de raonar i d'actuar correctament als homes. L'enamorament és un engany per als tres autors: Corella ho deixa clar en les seves faules mitològiques, que acaben sempre amb tragèdia; Roig ho manifesta posant en evidència tots els defectes de les dones, i Fontanella ho fa ridiculitzant els amors de Venus i Vulcà i els personatges mitològics.

9. Resposta oberta.

Lucrècia és el símbol de la *virtus* romana. Roig diu que ja va fer bé de suïcidar-se, com si ella tingués la culpa de l'agressió que va patir. El metge de València, que escriu una obra misògina, la degrada expressament per ser dona i, a més, pagana. Hi contribueix la col·locació estratègica de l'adjectiu «nècia» en rima amb el seu nom.

La Lucrècia de Joan Ramis, en canvi, és un personatge heroic, com el de la Roma antiga, i representa el triomf de la virtut per damunt de la tirania i la injustícia, ideals de la Il·lustració.